

Євдокія Стрельцова,

*к.ю.н., доцент кафедри
загальноправових дисциплін та міжнародного права
Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова,
Заслужений працівник освіти України (м. Одеса)*

**МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ МОРСЬКОГО
ТРАНСПОРТУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ**

Evdokiya Streltsova,

*Candidate of Juridical Science (PhD, Law),
Associate Professor I.I. Mechnikov National University (Odessa)*

**INTERNATIONAL OBLIGATIONS OF UKRAINE IN THE SPHERE OF
SEA TRANSPORT: SELECTED ASPECTS**

Ратифікація Україною Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами- членами, з іншої сторони, відкриває нові можливості та перспективи для відродження та подальшого розвитку морської транспортної галузі України та співпраці на міжнародному рівні [1]. Поряд з іншим, це передбачає реструктуризацію та оновлення транспортного сектору України і поступову гармонізацію діючих стандартів та політики з існуючими в ЄС; покращення руху пасажирів та вантажів, зростання плинності транспортних потоків між Україною, ЄС і третіми країнами регіону за рахунок усунення адміністративних, технічних, прикордонних та інших перешкод, поліпшення транспортної мережі та модернізації інфраструктури; тощо (ст. 368 Угоди). Це ствердження ґрунтується на положеннях Угоди, в яких наголошується, що «законодавче наближення сприятиме подальшій лібералізації та відкритості взаємному доступу на ринки Сторін та руху пасажирів та вантажів».

Угодою, зокрема, передбачено узгодження Україною законодавства, у тому числі адміністративних, технічних та інших норм у сфері міжнародного морського транспорту з

Україна та ЄС: можливості та перспективи співпраці

відповідними нормами, прийнятими державами ЄС. Отже, Україна взяла на себе зобов'язання привести своє законодавство в галузі морського транспорту у відповідність з нормами ЄС. Зупинимось на стислому аналізі окремого аспекту - правового оформлення безпеки мореплавства.

Перш за все, зазначимо, що саме міжнародний характер мореплавства та загрози, які воно породжує, обумовили залучення міжнародного підходу до проблеми гарантування безпеки мореплавства, а саме - розробку та застосування правових норм і стандартів, які були закріплені в міжнародних конвенціях, регіональних міжнародно-правових актах, національному праві морських держав. Теоретичні дослідження проблеми міжнародно-правової регламентації безпеки мореплавства, її імплементації в національні правові системи також є необхідною частиною комплексного механізму забезпечення безпеки на морі, оскільки сприяють логічному і цілеспрямованому розвитку правового регулювання в цій галузі. Тому дослідження питань безпеки мореплавства представляються не тільки науково актуальними, але й мають практичне значення.

Звертаючи увагу на європейські норми та стандарти безпеки мореплавства, відмітимо, що більшість положень Регламентів та Директив ЄС співпадають з вимогами Міжнародної морської організації щодо безпеки мореплавства, яких Україна дотримується. Проте, виникає потреба у перегляді національного законодавства з метою удосконалення окремих його положень відповідно до європейських стандартів. До них відносяться, наприклад, Регламент No 725/2004 від 31.03.2004 про посилення безпеки суден та портових споруд, який додатково вимагає від держав ЄС обмінюватися між собою інформацією про безпеку мореплавства.

Так, наприклад, українська Державна система управління безпекою судноплавства та система управління безпекою судноплавства на морському та річковому транспорті, 2003 р., по багатьом положенням відповідають Регламенту No 336/2006 від 15.02.2006 р. про імплементацію Міжнародного кодексу з управління безпечною експлуатацією суден та запобігання забруднення навколишнього середовища. Поряд з цим, як свідчить практика, з деяких питань є сутнісні розбіжності між національним законодавством України та згадуваним Регламентом в частині правового регулювання відповідних відносин, зв'язаних з суднами за час їхнього перебування у територіальному морі та внутрішніх водах України. До того ж, окремі положення явно застаріли і не відповідають сучасним вимогам, наприклад, таким, що стосуються оцінки ризику для суден, персоналу та навколишнього середовища, які діють у світі з 2010 року.

Регламент No 391/2009 від 23.04. 2009 про загальні правила та стандарти для організацій з інспектування суден та огляду суден висуває нові, ускладнені вимоги до класифікаційних товариств для отримання ними статусу визнаних у світі організацій.

Україна та ЄС: можливості та перспективи співпраці

Класифікаційне товариство України - Регістр судноплавства України - має свою внутрішню систему управління якістю, сертифікований на відповідність вимогам ISO 9001 та акредитований як інспекційний орган на відповідність європейському стандарту ISO/IEC 17020 [2]. Проте, на думку фахівців, формалізовані ускладнення призведуть у перспективі до перерозподілу ринку послуг класифікаційних товариств в Україні. Директива No 94/57/ЄС от 22.11.1994 про загальні правила і стандарти організації інспектування та огляду суден і відповідальності діяльності морських адміністрацій роз'яснює окремі положення цього Регламенту і не потребує додаткових змін національного законодавства.

Стосовно участі морських адміністрацій держав у забезпеченні безпеки мореплавства слід зазначити, що в 2011 р. в ході реалізації адміністративної реформи, з метою розмежування функцій з управління господарською діяльністю та державного нагляду за безпекою на морському та річковому транспорті, Указами Президента України від 06.04.2011 No 370 утворено Укрморрічінспекцію, а від 08.04.2011 No 447 затверджено Положення про Державну інспекцію України з безпеки на морському та річковому транспорті (далі - Укрморрічінспекція) [3]. Ця подія стала важливою для України як для морської держави, адже дала можливість збільшити ефективність контрольно-наглядових заходів з гарантування безпеки на водному транспорті й мінімізувати рівень аварійності. До того ж, було розроблено та прийнято Стратегічний план розвитку морського транспорту на період до 2020 року. З метою вдосконалення функціонування державної системи забезпечення безпеки на морському та річковому транспорті Міністерство інфраструктури України в рамках Стратегії було затверджено Галузеву програму забезпечення безпеки судноплавства на 2014-2018 роки та План заходів з її виконання. Одним із важливих питань є виконання норм з безпеки на морському транспорті, що наразі потребує гармонізації положень національного законодавства з положеннями європейських актів з питань контролю державою порту та відповідних міжнародних конвенцій [4].

В даних тезах, з огляду на їхній формат, представлена лише дециця регламентів та директив ЄС в галузі мореплавства: розгорнутий аналіз правового забезпечення цієї сфери та проблем його імплементації Україною може стати предметом окремої наукової праці. Але навіть фрагментарний огляд дозволяє дійти висновку, що правове забезпечення безпеки мореплавства в Україні, за великим рахунком, відповідає вимогам ЄС, але потребує впорядкування та вдосконалення окремих аспектів.

Підсумовуючи, зазначимо: у нинішніх умовах становлення морської правосуб'єктності України можливе на підставі імплементації в національну правову систему міжнародних норм і стандартів. Це набуває ще більшої актуальності з урахуванням одного із пріоритетних завдань України на міжнародній арені - зближення з Європейським Союзом. В межах цього

завдання наша країна має провести системні реформи, метою яких є досягнення відповідності правової системи України європейському праву з урахуванням встановлених критеріїв, програми адаптації законодавства тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27. 06. 2014. Угоду ратиф. із заявою Законом No 1678-VII від 16. 09. 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011
2. Про вдосконалення технічного, класифікаційного та судноплавного нагляду на морському та річковому транспорті: Постанова Кабінету Міністрів України No 814 від 08. 06. 1998 р. , ост. ред. від 26. 12. 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/814-98-п>
3. Про положення про Державну інспекцію України з безпеки на морському та річковому транспорті: Указ Президента України No 470/2013 від 02.09.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/447/2011>
4. Стратегічний план розвитку морського транспорту на період до 2020 року: Затверджено наказ Міністерства інфраструктури України 18 грудня 2015 року No 542 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/files/Стратегія%20морського%20транспорту%20Додаток%20до%20наказу%20542.pdf>

Ключові слова: безпека мореплавства, право ЄС, відповідність до європейських стандартів.

Key words: marine safety, law of the EU, compliance with the European standards.